

Puolison kuolema queer- näkökulmasta tarkasteltuna

Varpu Alasuutari
YTM, Tohtorikoulutettava
Sukupuolentutkimus
Turun yliopisto
varpu.alasuutari@utu.fi

Esityksen rakenne

1. Määritelmät
2. Väitöstutkimus: Queer Kinship in the Case of Death
3. Queer-perheiden lainsäädännöllinen asema Suomessa
4. Viralliset tukipalvelut
5. Ystävien ja perheen tarjoama tuki
6. Yhteenveto

Määritelmät

HLBT

Kirjainlyhenne, joka viittaa sanoihin homo, lesbo, biseksuaali ja transsukupuolinen. Käytetään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kattokäsitteenä.

Queer

Sateenvarjotermi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille. Myös akateeminen ja poliittinen näkökulma, joka tutkii ja kyseenalaistaa heteronormatiivisuutta.

Heteronormatiivisuus

Yhteiskunnassa vallitsevat seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyvät normit, joiden valossa heteroseksuaalisuus nähdään muita suuntauksia toivotummaksi, luonnollisemmaksi ja paremmaksi tavaksi olla ja elää.

Väitöstutkimus

- Työotsikko: Queer Kinship in the Case of Death (2016-2019)
- Miten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat kokevat läheisen ihmisen kuoleman ja sitä seuraavan surun?
- Miten suomalaisessa yhteiskunnassa vallitsevat normit ja perhelainsäädäntö vaikuttavat HLBT-ihmisteen surukokemuksiin, suruun saatuun tukeen ja elämän uudelleenrakennukseen menetyksen jälkeen?
- Tutkimuksen kohteena: suruun liittyvät normit, queerit perhesuhteet sekä surevien HLBT-ihmisteen toimijuus
- Laajempi perheen määritelmä: perheen voi muodostaa myös ystävien, kumppaneiden ja entisten kumppaneiden verkosto; perhe yhteisönä joka tukee toisiaan ja välittää toisistaan

Queer-perheiden lainsäädännöllinen asema Suomessa

- Samaa sukupuolta olevien parien julkinen tunnustaminen
 - Vuodesta 2002 laki rekisteröidystä parisuhteesta
 - Vuodesta 2017 tasa-arvoinen avioliittolaki
- Laki ei tunnista kaikkia queerien perhesuhteiden muotoja
- Vaikka elämän aikana omat perhesuhteensa voi järjestää hyvin moninaisin tavoin, kuoleman kohdalla yhteiskunnassa tunnistetaan ja tunnustetaan kuitenkin vain normatiiviset perhe- ja sukulaissuhteet
- Virallisen kumppanin puuttuessa lähiomaisiksi määritellään verisukulaiset riippumatta siitä, onko vainaja heidän kanssaan tekemisissä vai ei

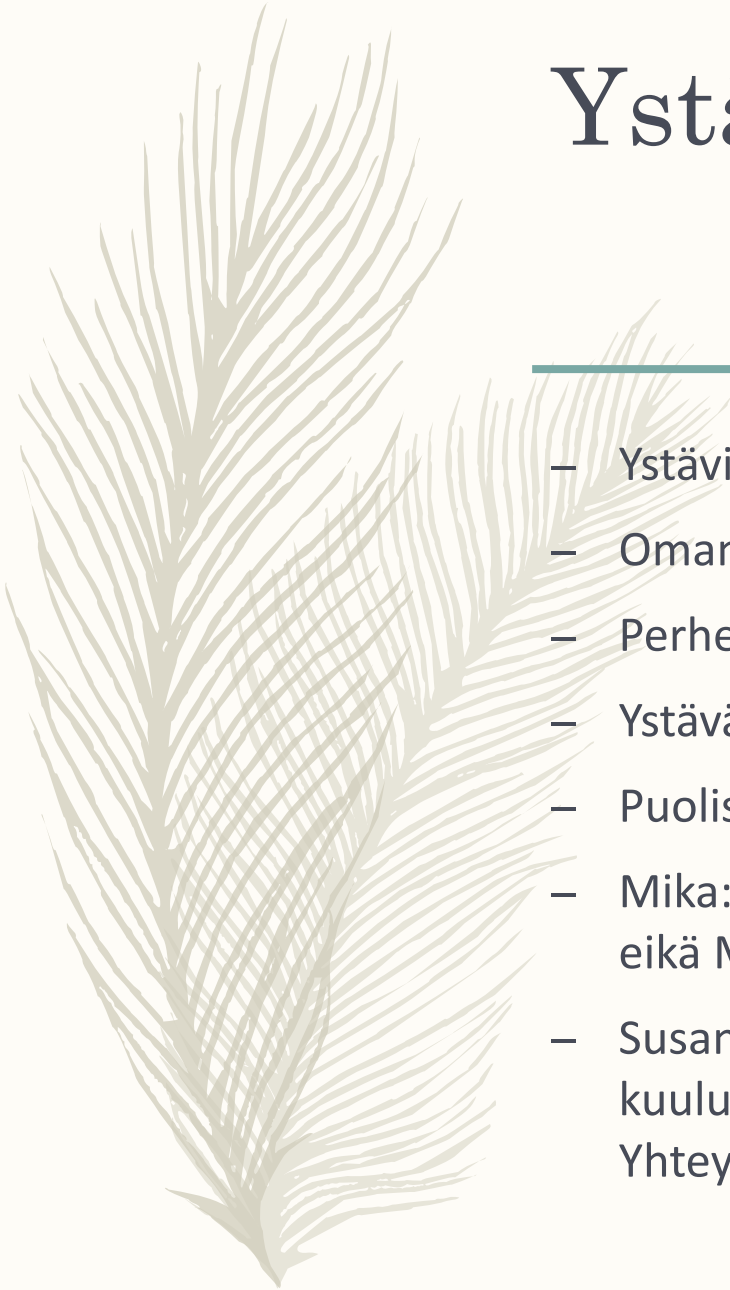

Viralliset tukipalvelut

- Olemassa olevat surevien tukipalvelut eivät ole saavutettavia HLBT-ihmisille
- Seurakuntien järjestämät sururyhmät eivät kiinnostaneet haastateltavia kirkon parissa esiintyvien, HLBT-ihmisiin kohdistuvien asenneongelmien vuoksi
- Oman tilanteen selittäminen ja kaapista tuleminen vieraille ihmisille koettiin vaikeaksi
- Suomessa ei tarjolla omia sururyhmiä HLBT-ihmisille, vaikka niille olisi tilausta
- Osa sai tukea mielenterveyspalveluista, mutta nekään eivät sovellu kaikille
 - Mm. transihmisten huonot kokemukset mielenterveyspalveluista

Ystävien ja perheen tarjoama tuki

- Ystävien tuki oli merkittävää ja ilmeni mm. auttamisrunkien muodossa
- Oman synnyinperheen jäsenet tukivat surevaa... tai sitten eivät
- Perheenjäsenten asenneongelmat ja suhteiden katkeaminen
- Ystävät tukivat silloin kun perheenjäsenet eivät
- Puolison synnyinperheen suhtautuminen vaikutti merkittävästi lesken asemaan
- Mika: puolison perhe kohteli häntä lesken tavoin, vaikka suhde ei ollut rekisteröity eikä Mikalla ollut virallista lesken asemaa
- Susanna: puolison perhe piti itseään pääsurijoina ja olisi halunnut osan leskelle kuuluvista oikeuksista itselleen. Virallinen lesken asema suojasi Susannan oikeuksia. Yhteydenpito katkesi hautajaisten jälkeen.

Yhteenveto

- Vaikuttavat tekijät: onko suhde lain tai lähipiirin silmissä tunnustettu, onko sureva hyvissä väleissä oman tai kuolleen puolisonsa synnyinperheen kanssa, elääkö hän ”ulkona kaapista” hyväksyvässä ympäristössä?
- Virallisten tukipalvelujen puuttuessa läheisiltä saadun tuen merkitys korostui. Tärkeintä tukea saatiin ystäviltä.
- Suomalaisten suru- ja kuolemakäytäntöjen perhekeskeisyydestä huolimatta on syytä muistaa, että suru ei kosketa vain vainajan heteroydinperheen tai synnyinperheen jäseniä
- Ne ihmissuhteet, jotka ovat tärkeitä elinaikanamme, tulisi tunnustaa merkityksellisiksi myös kuoleman jälkeen

Kiitos!

Ota yhteyttä:
varpu.alasuutari@utu.fi

